

віроповідність і національність — скрадено вже у виборчій ординації що найменше на три мандати. Це число відтатих українському населенню мандатів ще збільшиться, коли мати на увазі, що розподіл мандатів відбувався на основі перепису з 1921 р., в якому помітна кількість українського населення взагалі не брала участі. Кількість українського населення є поправді на яких 4—10 відсотків більша, як виказав перепис з 1921 року.

українське представництво на яких десять послів.

Колиж тепер Польща стоїть під знаком „моральної санації“, коли має бути здійснена чесність, справедливості і рівноправності, то зміна виборчої ординації повинна відбуватися в напрямі справедливого розподілу союзового представництва. Першим обов'язком нової влади в Польщі є наглядно доказати, що справді всі громадяне є рівноправні під оглядом прав й обов'язків. З тією метою зміна виборчої ординації повинна бути переведена під прапором належного збільшення українського представництва шляхом зменшення виборчих округів, зміни виборчої ординації на заході української території під Польщею і численного зрівноваження українського населення на українській нащ. території з польським в етніграфічній Польщі, беручи відповідні поправки з неучасті українського населення в переписі і втягаючи до виборчої квоти репатріантів.

Цинний сервіс до чаю, можна одержати, як премію, купуючи першорядні рози кави і чаю по найнижчих цінах в фірмі 1821 „МЕДА“ Рівницька 18. 1-3

Цукор о 5%, нижче ринкових цін.

Чи не безнадійна справа?

Унійний з'їзд у Відні.

Відень, 5. червня 1926.

(Від власного кореспондента.)

В часі латинських зелених свят, точніше: у днях 25—27 м. м. відбувся у Відні т. зв. унійний з'їзд, присвячений справі об'єднання західної католицької церкви з церквами східної Європи. Влаштовано його старанням австрійських та німецьких католицьких організацій з відомим віденським товариством „Лео“ на чолі.

Неодин похитас головою і подумав: невжеж нині час на такі речі? Нині, в моменті, коли шлі державні організації вються в судорогах економічної кризи, коли над цілими суспільствами повисло марево фізичної загибелі, не згадуючи вже про культурні чи інші справи? А вжеж, шира правда, що тепер на це мало пригідна пора. І цей віденський з'їзд можемо ще по-часті зрозуміти як певний відрив проти загальної мертвечини, що заважала над Європою, як бажання певних гуртків чи кругів внести щось нове, відсвіжити задушливу атмосферу з цієї сторони, що для них найбільшча...

Треба признати, що впорядкування віденського унійного з'їзду вдалося стягнути до праці доволі значну кількість визначних учених на полі церковщини. Що більше! Вони, як католики, виявили дуже багато цивільної відваги, покликуючи на з'їзд, як одного з референтів, православного барона Константина Врангеля, що спричинило „саботаж“ з'їзду тут. папським нун-

цієм... Ця свобода, з якою виголошували реферати та з якою відкривали слабкі сторони не лише — як це звичайно буває — чужі, але й свої, була дуже зворушлива і становить одиноким позитивну позачку цілого з'їзду.

За три дні нарад виголошено багато рефератів. Кожний з них під ним, правда, наголовок, але з цієї чи іншої сторони, так чи інакше підходив до причини церковного роз'єднання і дошукувався спільної основи. Одні доглянули причину роз'єднання в розбіжності культур (проф. Бавмштарк, Ут-рехт), інші в надто сильному націоналізмі східних народів (проф. Е. Томек, Відень), ще інші в політичних і психологічних моментах і відповідно до цього подавали свої зарадчі пропозиції.

Для нас інтересний був обширний реферат д-ра Івана Турина, виголошений другого дня з'їзду, на тему „Справа унії зі східними церквами під сучасну пору“. На підставі фактів і дат, починаючи від берестейського собору до найновіших часів, референт виказав, що, не зважаючи на об'єднання, греко-католицька церква ніколи не вважалася справді католицькою; замість ставати тим об'єднуючим схід і захід місцем, вона була тереном безупинних нападів як православного, так і католицького (польського) духовенства. Унійське духовенство і греко-католицький обряд постійно понижували й поборювали найбільше завзято самі ж такі католики і ні в історичній Польщі, ні в польсько-австрійській Галичині, ані вкільці в сучасній польській республіці не мають гр.-католики рівнорядного становища не тільки під фактичним, але навіть під формальним оглядом. Унійські колісчастини Волині, Холмищини й Полісся не реституовано цій об'єднуючій церкві.

Чиж отже може

хто дивуватися, що справа об'єднання церков натрапляє на велику нехеті населення східної Європи? Тай взагалі — на погляд бесідника — справа унії може бути більше реальна і надійна шойно тоді, коли реставрована буде стара християнська візантійська культура і коли обновилося колишнє блискуче релігійне життя грецької церкви. Як свого роду доповнення реферату прочитав д-р Турин замітки о. д-ра М. Горнікевича, в яких порушено спроби ломання деяких основних, святочно гарантованих прав греко-католицької церкви, як прим. справу celibату.

Як бачимо, д-р Турин поставив справу греко-кат. церкви отверто, широ й без зайвих заслон. В дискусії над його рефератом забирали голос кількох бесідників, між ними й один польський священик, який покликуювався на те, що римо-

католи. церква дає більше спасення (!), як унійська. Зате проф. Газе (Наае) з Бреслава підчеркнув правильність висновків нашого референта. „Скільки разів удався я на схід — говорив цей учений — і куди я там не повернувся, стрічався завжди зі замітом латинизації. І заміти ці не є шкідливо безпідставні. Від католицької церкви Польщі залежати, чи всієї вона розв'язати національні, політичні та психологічні труднощі унії, які є багатоманітні, як догматичні. Та ще одно — в цих справах слід завжди пильно уважати, щоб своєрідні відмінні права об'єднуючої старої церкви не були порушені“.

Ми з розумом задержалися довше над тим одним рефератом і дискусією. Сам з'їзд, як уже згадувало, не увінчався більшим позитивним успіхом і не посунув справу унії аперід ні на один волос. Напакі — в кількох рефератах пробилося велика доза песимізму. І так приміром в одному з них констатовав д-р К. Лібек, що кількість спірних точок між католицькою і східними церквами постійно зростає. Коли в 9. столітті таких точок було тільки дві, то в 15. стол. наросло їх на п'ять, а нині нараховують деякі до шістьдесяти таких непримиримих точок. Словом — майже безнадійна справа.

Не зрушив й з місця й віденський унійний з'їзд, а та по часті подивудісна ширість, з якою його перевели впорядки, стрінулася з негодуванням певних католицьких кол., що бажали чомусь через світлом дешо дискретно закрити.

Ясенчук.

По виборах на Україні.

Шойно тепер довідуємося з радянської преси про останні підсумки цюгоричних перевиборів до рад. Секретар Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Раз Буценко містить на тему цих підсумків свої рефлексії у харківській „Вістях“.

Минулого року брало участь у виборах заведи 35 прл. управленців до голосування селян, а цього року відсоток участі селян у виборах піднявся до 54. При тому збільшення участі йде, як каже Буценко, на рахунок середняків. Колиж приглянутися далішнім міркуванням Буценка, то виходить, що не так середняки, як взагалі заасібні селяне виявили в цьому році більше заінтересування виборами.

„Треба зазначити, — пише досвідчений Буценко — що статистика середняків і галатів здебільшого велася технічними роботниками сільрад, або представниками місцевих виборчих комісій без будь-якого глибокого економічного аналізу, а тому ми повинні поставитися до неї з відповідною обережністю“.

Докладні відомості про висліді виборів з 10,529 сільських громад виказують, що управнених до участі у виборах було 13,261,179 лю-

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

Василь Крижанівський.

(Занісць некрологу.)

Придніпрянська емігрантська колонія втратила одного з кращих своїх членів, в проріджених рядах недовитків Армії УНР. не стало ще одного товариша, українське мистецтво втратило ще один — молодий і могутній талант. В суботу дня 12. червня 1926 р. в 4. годині з полудня помер у львівському шпиталі на невилічиму шлункову недугу — Василь Крижанівський. Помер, як слід вмирати українському мистцеві — внаслідок довголітнього недоїдання, якого не міг уже витримати винищений переходом війни і революції, здавалося, залізний його організм. Не витримав організм і не захистила тепла рука галицького поміщика-мецената, в якого гостинному дворі пробув Покійник два останні роки повільного замирання.

Вістка про смерть мистця-скитальця не розколише незалиним жалем

надто широких кол громадянства. Дуже самітними й відлюдними дорогами зник ходити Василь Крижанівський. Сирим і непомітним добився до нас з концентраційного табору, в гуртку людей найбільших до себе й до свого мистецтва мотунтів творчими думками, подвигами і... намірами.

Одним з перших станув при закладинах і розбудові „Гуртка Дічів Українського Мистецтва“, але тут зайняв з йому тільки вродженою непримиримістю для компромісів, ставовище мистецького священико-служителя. Бо тільки як таємну божеську священослужбу ірраціональним, недосяжним у своїй абстрактній красі, ідеалом, вважав він мистецтво. Цього свого розуміння мистецтва не зрадив ніколи і тому за час свого перебування на галицькій загімну не здобув собі популярності, а тим менше мінімальної хочби життєвого забезпечення; з безладною текою рисунків під пахою, з величезним клучком найрізноманітнішої всячини на плечах, мандрував вранд-годи з міста на село і з поворотом, поне-

волі нагадуючи „странника божого“ Сковороду, з яким сдладо його так багато рис його евангельськи чистого й шляхотного характеру.

Коли на першій з виставок „Гуртка“ 1922 р. запрезентував свою малірську творчість перед галицькою публікою, то звернув увагу всіх вимковою конструкцією своєї творчої психіки, в призмі якої попри очевидні сліди київської Художньої Школи і боготвореного нею геніяльного безумця Врубеля, переломлювалося фасцинующее проміння його тонкої, а в парі з тим могутньої індивідуальності.

На картинах чергової виставки відбилася багрова заграва пронизуючих у ту пору „Гурток“ зусиль у напрямі націоналізації мистецтва, на третій гуртківській виставці не стало вже експонатів Крижанівського разом з експонатами кількох його одномудців, для яких накинута боротьба за хліб насущний була страшною глухою стінкою, від якої нема повороту до мистецтва.

В житті „Гуртка“ прийшов момент, який назріти мусів — після

патріотичного упоєння консолидацією сил прийшла самозривуваля диференція творчих індивідуальностей. Крижанівський, який ніколи не плавав по поверхні, авійшов тепер ще глибше в себе, з іше більшою строгістю поставився до творчих осягнень своїх товаришів і очевидно своїх власних, які підпадали безоглядній, розторошуючій переорієнтації. Якійсь час спинився на стезі, що веде до монументально-декоративних залогень старої української ікони, шоби знову стати в обличчя нерозгаданій Тайни мистецтва, до якої не найшов ключів ні у Врубеля ні у візантійців. І власне в той трагічний момент зматання, того непосильного думання з молохом творчості, заскочила Крижанівського смерть. Відійшов тихо й непомітно, як тихо й непомітно, але з гідним Великої Справи завзяттям і саможертвою ішов своїм відлюдним шляхом.

Вмираючи, в сотні раз проспівував собі рефрен улюбленої думи про те, що „ніхто не заплаче по білому тілі по козацькому“...